

Handläggare
Caroline Wiklund
Telefon: 08-508 33 880

Till
Utbildningsnämnden
2025-01-23

Hot och våld i skolan

Svar på skrivelse från Andréa Hedin m.fl. (M) och Jan Jönsson (L)

Förvaltningens förslag till beslut

Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Sammanfattning

Andréa Hedin m.fl. (M) och Jan Jönsson (L) har lämnat in en skrivelse till utbildningsnämnden om hot och våld i skolan. I skrivelsen ställer skribenterna ett antal frågor med utgångspunkt i den rapport som Arbetsmiljöverket har tagit fram som ett svar på ett regeringsuppdrag om förekomsten av hot och våld i skolan. Frågorna rör hur förvaltningen ställer sig till den rapport som Arbetsmiljöverket har presenterat samt hur förvaltningen arbetar med att åtgärda risker för hot och våld i skolan.

Frågorna rör även hur många anmälningar gällande allvarliga händelser som har kommit in till Arbetsmiljöverket under 2023 och 2024 samt hur många skyddsstopp som lagts på skolor i staden under samma tidsperiod. Förvaltningen svarar på frågorna i skrivelsen.

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Bakgrund/Ärendet

Andréa Hedin m.fl. (M) och Jan Jönsson (L) har lämnat in en skrivelse till utbildningsnämnden om hot och våld i skolan.

Arbetsmiljöverket redogjorde i mitten av oktober 2024 för anmälningar om allvarliga incidenter och arbetsskador, med fokus på hot och våld i skolan. Analysen visar att sådana händelser har ökat de senaste tio åren, vilket bekräftas av både statistik och återkoppling från utbildningssektorn. Grundskolan står för flest anmälningar om allvarliga incidenter relaterade till hot och våld.

Följande frågor ställs i skrivelsen till utbildningsnämnden baserade på Arbetsmiljöverkets analys:

- Vilka slutsatser drar förvaltningen av Arbetsmiljöverkets rapport?
- Vilka åtgärder vidtar förvaltningen för att minska och förebygga hot och våld i skolmiljön?
- Hur många fall av allvarliga händelser orsakat av hot och våld har skett i Stockholm under 2023 och hittills 2024? Fördelat per grund- och gymnasieskola, anpassad grund- och gymnasieskola?
- Hur många fall av sjukskrivningar har skett till följd av hot och våld i Stockholm under 2023 och hittills 2024? Fördelat per grund- och gymnasieskola, anpassad grund- och gymnasieskola?
- Hur många skyddsstopp har skett i Stockholms skolor under 2023 och hittills 2024? Fördelat per grund- och gymnasieskola, anpassad grund- och gymnasieskola?

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för personal- och kompetensförsörjning i samverkan med grundskoleavdelningen och gymnasieavdelningen.

Ärendet kommer att behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 14 januari 2025. Funktionshinderrådet kommer att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 15 januari 2025.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Den 15 oktober 2024 redogjorde Arbetsmiljöverket på uppdrag av regeringen för de anmälningar som gjorts till myndigheten om allvarliga olyckor, allvarliga tillbud och arbetsskador som rör hot och våld mot lärare och andra yrkesgrupper inom skolväsendet, samt i förekommande fall elever.

Analysen av hot och våld i skolan de senaste tio åren talar för att hot och våld blivit vanligare under denna period. Arbetsmiljöverkets samlade erfarenheter och signaler från aktörer inom utbildningsväsendet stärker en sådan slutsats. Även arbetsskadestatistiken pekar i liknande riktning. Utvecklingen av anmälda allvarliga händelser enligt 3 kap. 3 a § i arbetsmiljölagen orsakat av hot och våld i skolan visar liknande trender oberoende av skolform.

Grundskolan är den skolform som både i antal anmälningar och proportionellt bidrar med flest anmälda allvarliga händelser i arbete

orsakat av hot och våld i skolan. Anmälningarna tycks vara relativt jämnt fördelade över hela landet.

Vilka slutsatser drar förvaltningen av Arbetsmiljöverkets rapport?

Hot och våld inom skolan är en faktor som riskerar att påverka medarbetares och elevers arbetsmiljö och hälsa. Risken för hot, våld och otillåten påverkan i skolmiljön har uppmärksamats inom såväl Stockholms stad som på nationell nivå under senare år.

Utbildningsnämnden har arbetsmiljöansvar för medarbetare och elever i stadens skolor och förvaltningen bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete för att identifiera och minska risker för hot- och våld i arbetsmiljön. Arbetsmiljöverkets rapport tydliggör vikten av ett väl fungerande arbetsmiljöarbete där risker identifieras och åtgärdas. Rapporten ger även vägledning för det fortsatta arbetet.

Vilka åtgärder vidtar förvaltningen för att minska och förebygga hot och våld i skolmiljön?

Utbildningsförvaltningen har under de senaste åren gjort en översyn av befintliga rutiner, anvisningar, mallar och andra dokument gällande hot och våld i skolan. Den översyn som har gjorts har mynnat ut i ett nytt stödmaterial gällande hot, våld och otillåten påverkan. Stödmaterialiet har tagits fram med berörda avdelningar inom central förvaltning och i samråd med de fackliga organisationerna. Under början på 2024 lanserades ”Stödmaterial vid hot, våld och otillåten påverkan”. Stödmaterialiet utgår ifrån tre delar:

1. Det viktiga förebyggande arbete som ska pågå på alla skolor. Vägledning och konkreta exempel ges rörande grunderna för det förebyggande arbetet, med avsnitt om genomförande av riskbedömning, förebyggande åtgärder som är viktiga att överväga, och slutligen om samverkan med andra förvaltningar och myndigheter.
2. Råd som rör det akuta skeendet under en händelse och personalens rätt och skyldighet att agera, i fall av hot eller våld, omhändertagande av föremål och om obehöriga befinner sig på skolan.
3. När, hur och till vem olika incidenter ska rapporteras, vilka krav som finns att utreda händelser, olika typer av stöd som personal och elever kan erbjudas efter en händelse och de disciplinära åtgärder som får och ska användas för att förebygga att oönskade händelser upprepas.

Nyheter i detta stödmaterial jämfört de rutiner, mallar och vägledningar som redan fanns framtagna av förvaltningen var framför allt information om:

- Fler och nya exempel på hur man kan arbeta i form av checklistor, exempelmall för riskbedömning, exempel på säkerhetsrutiner, ett nytt APT-material med mera.
- Polisanmälan – förtydliganden utifrån olika situationer.
- Förtydligande av roller och tillgängligt stöd
- Otillåten påverkan
- Stöd efter händelse med hot eller våld
- Hur skolan kan arbeta med larmapplikationer på mobiltelefoner, läsplattor och datorer.

Under 2025 kommer den huvudsakliga inriktningen på utvecklingsarbetet gälla förvaltningens rutiner och stöd kopplat till elever med utmanande beteende. Även otillåten påverkan kommer att vara i fokus för det fortsatta arbetet. Det pågår implementering av stödmaterialet i stadens skolor under 2024–2025.

Undersökningar av arbetsmiljön genomförs löpande och är ett ständigt pågående arbete i det arbetsplatsnära arbetsmiljöarbetet. Varje skola har sina egna specifika risker och förutsättningar att förhålla sig till och det är viktigt att arbetsmiljöarbetet anpassas efter skolans förutsättningar.

Förvaltningen har tagit fram en checklista för systematiskt arbete mot hot, våld och otillåten påverkan som kan användas för en första grundläggande inventering i skolans samverkansgrupp eller på arbetsplatsträff. I stödmaterialet hot, våld och otillåten påverkan fastställs att varje skola i enlighet med arbetsmiljölagstiftningen ska undersöka och bedöma riskerna för hot och våld mot både personal och elever, utifrån enskilda händelser, arbetssituationer och platser. Riskerna ska dokumenteras i en riskbedömning och en handlingsplan upprättas.

Ytterligare en åtgärd som förvaltningen vidtagit för att stödja skolornas arbete med riskinventering och riskbedömning är att det tagits fram en exempelmall innehållande många av de risker som uppmärksammas i stadens skolor. Varje skola förväntas anpassa mallen och precisera sina specifika risker då dessa kan variera utifrån skolans förutsättningar, organisation, elevers ålder och behov.

Undersökning genom analys av arbetsskade- och tillbudsstatistik i IA-systemet

IA-systemet, som staden har använt sedan 2017, utgör en viktig del av det systematiska arbetsmiljöarbetet och säkerhetsarbetet som sker lokalt på stadens arbetsplatser. Varje enskild händelse utreds av en ansvarig chef och återkoppling sker till berörd medarbetare. Händelser sammanställs och analyseras även i lokal

samverkansgrupp (som tillika fungerar som skyddskommitté enligt arbetsmiljölagen). Medarbetare uppmanas att rapportera in incidenter i systemet gällande bland annat hot och våld.

Incidentrapporteringssystemet används för att identifiera risker på skol- och förvaltningsövergripande nivå. Informationen i systemet används för att kunna agera på olika nivåer inom förvaltningen för att minska och förebygga dessa risker.

På förvaltningsnivå används systemet bland annat för att följa händelseutvecklingen över tid på en övergripande nivå. Statistik presenteras för såväl ledningsgrupp som fackliga företrädare i förvaltningsgruppen som utgör skyddskommitté enligt arbetsmiljölagens regler. Det finns dock stora variationer i hur systemet används. Det innebär att upp- och nedgångar och variationer mellan skolor avspeglar ofta inte den faktiska förekomsten av allvarliga incidenter. Sammantaget innebär det att man behöver vara försiktig vid tolkningen av statistiken.

Förvaltningen har på olika sätt jobbat för att öka kunskaper om och användningen av systemet, sedan systemet infördes. Det har till exempel handlat om:

- Återkommande skolbesök och kontakter med skolor av säkerhetssamordnare (Säkerhetsfunktionen).
- Grundläggande arbetsmiljöutbildning som erbjuds chefer och fackliga ombud/skyddsombud.
- APT-material gällande IA-systemet (fokus på arbetssätt och verktyg för att arbeta med incidentrapportering)
- ”IA-skolan”, en artikelserie för chefer på intranätet. Alla incidenter ska anmälas i systemet för att ett gott förebyggande arbete fortlöpande ska kunna ske. Syftet med IA-skolan är att möjliggöra ökad kunskap kring systemet.

Systematiskt arbetsmiljöarbete via samverkanssystemet

Förvaltningen följer Stockholms stads samverkansavtal. Det innebär bland annat att undersökningar och en kontinuerlig dialog om undersökningar, riskbedömningar, åtgärder och uppföljning av åtgärder sker i samverkan med de fackliga förbunden och skyddsombuden. Medarbetare görs delaktiga via bland annat arbetsplatsträffarna. Skyddsombud och fackliga företrädare har en löpande dialog med förvaltningen om vad undersökningar visar gällande tendenser och risker på skolorna. Samverkansgrupper och arbetsplatsträffar genomförs minst 10 gånger per år på alla organisatoriska nivåer.

I den årlig uppföljningen av förvaltningens systematiska arbetsmiljöarbete följer förvaltningens samverkansgrupp upp om skolorna har genomfört utredningar av tillbud, arbetsskador och ohälsa i syfte att förebygga att fler inte drabbas. I samverkansavtalet står det att det årligen ska upprättas ett årshjul/årskalendarium för det systematiska arbetsmiljöarbetet. För att säkerställa att IA-statistiken tas upp löpande i SVG finns det inskrivet i mall för årshjul att övergripande analys av IA-statistik ska göras. Central förvaltning undersöker arbetstagarnas arbetsförhållanden genom samtal med skolledning och med huvudskyddsombud. Nätverksträffar med olika aktuella teman anordnas för huvudskyddsombud av central förvaltning, under hösten har en nätverksträff på temat hot och våld i skolan anordnats.

Dialog mellan skolledning och grundskolechefer/gymnasiechefer sker löpande, bland annat i form av ”resultatdialoger” där samtal förs gällande vad som händer på skolan och vad som kommer att göras framöver. Dialog sker även mellan grundskolechef och fackliga förbund/skyddsorganisation. Det framtagna stödmaterialet kring hot, våld och otillåten påverkan togs bland annat fram och sågs över utifrån dialog om vilka behov som fanns gällande hot och våld på skolorna. Den mynnade ut i att förvaltningsledningen tilldelade säkerhetsnätverkets arbetsgrupp uppdraget att ta fram ett nytt stödmaterial.

Arbetsmiljöverkets inspektionskampanj beträffande hot och våld i skolan 2023–2024

Arbetsmiljöverket har under 2023–2024 en pågående nationell tillsynsinsats inom grund- och gymnasieskola med inriktning hot och våld. Cirka 1500 skolenheter planeras att inspekteras. Insatsen har fokus på skolans personal, även skolhuvudmän kommer att besökas där det bedöms nödvändigt. Resultatet av tillsynsinsatsen förväntas att sammanställas av arbetsmiljöverket under våren 2025.

Under 2023 och 2024 har 26 skolor (samt 1 skolakut) inom Utbildningsförvaltningen blivit inspekterade. Av dessa skolor hade 10 inga noterade brister överhuvudtaget. Resterande skolor har åtgärdat de brister som påtalats.

De områden som Arbetsmiljöverket haft synpunkter på har främst handlat om otillräcklig riskbedömning/handlingsplan, otillräckliga rutiner för hur man undersöker risker för hot och våld samt otillräckliga säkerhetsrutiner. Alla skolor som Arbetsmiljöverket har ställt krav på har godkänts efter en uppföljande inspektion där skolan redovisat hur bristerna åtgärdats.

Efter att skolorna hade inspekterats följde en inspektion av huvudmannens övergripande arbete. Arbetsmiljöverket ansåg att utbildningsförvaltningen behövde upprätta en riskbedömning/handlingsplan för det förvaltningsövergripande arbetet i frågan. I övrigt hade de inga synpunkter på förvaltningens insatser. Arbetsmiljöverket meddelade den 29 oktober 2024 att ärendet var avslutat. Inspektionskampanjen var därmed över för förvaltningens del. Förvaltningens HR-funktion har deltagit i flertalet av de inspektioner som genomförts det senaste året. Det har gett insyn i skolornas risker kring hot och våld, vilka dokument som finns på plats samt vilka dokument som behövs vidareutvecklas. HR-funktionen har tillgång till de inspekterade skolornas riskbedömningar och handlingsplaner. De ger information om vilka risker kopplat till hot och våld som finns på skolorna. Goda exempel från de skolor som har inspekterats har förmedlats vidare till andra skolor samt lyfts in i arbetet med stödmaterialet.

Förvaltningen genomför årligen uppdragsdialoger inom personalområdet med alla grund- och gymnasieskolor. I år var temat bland annat hot och våld på skolorna samt dialog om implementering av stödmaterialet. Vid dessa uppdragsdialoger samtalar HR-konsulter med skolledning om vad skolan behöver göra för att utveckla arbetet med att undersöka medarbetarnas arbetsförhållanden. Förvaltningens HR-funktion får även genom analys och arbete med bland annat skriftlig begäran om arbetsmiljöåtgärd insyn i vilka risker det finns kopplat till hot och våld på skolorna.

Förvaltningens säkerhetsfunktion har löpande kontakter med skolorna om olika risker och får därigenom information om risker och brister på skolorna. Informationen används för att vidareutveckla stöd och föreslå åtgärder till skolorna.

Planerade åtgärder under läsåret 2024/2025

Planerade insatser är dokumenterade i förvaltningens övergripande riskbedömning och handlingsplan. Förvaltningen kommer att fortsätta att arbeta med stödmaterialet gällande hot och våld och de revideringar som kan bli aktuella längre fram. Under 2024 samt 2025 kommer ett framtaget presentationsmaterial för arbetsplatsträffar gällande hot och våld att gås igenom på samtliga grund- och gymnasieskolor inom förvaltningen. Detta material handlar om att undersöka risker samt om förebyggande och efterhjälpande rutiner. Frågeställningar kopplat till hot och våld kommer fortsatt löpande tas upp i samverkansgrupp/tillika skyddskommitté och på arbetsplatsträffar.

En arbetsgrupp på förvaltningen har under höstterminen 2024 tillsatts för att se över stödet som finns till skolor gällande elever med utmanande beteende.

Hur många fall av allvarliga händelser orsakat av hot och våld har skett i Stockholm under 2023 och hittills 2024? Fördelat per grund- och gymnasieskola, anpassad grund- och gymnasieskola?

Under 2023 anmäldes totalt 35 allvarliga händelser enligt Arbetsmiljölagen 3 kap § 3a gällande hot om våld eller fysiskt våld. Av dessa 35 händelser gällde 9 uttalade hot och 26 av händelserna gällde fysiskt våld. Under 2024 har det anmälts 22 allvarliga händelser till Arbetsmiljöverket. Av dessa härrör sig 10 händelser till uttalade hot och 12 gäller fysiskt våld. Under 2023 och 2024 har endast någon enstaka händelse inträffat på gymnasiet. Den absoluta majoriteten av de händelser gällande hot och våld som har anmälts till Arbetsmiljöverket enligt 3 kap. 3a § i arbetsmiljölagen har inträffat inom grundskolan.

När en anmälan görs till Arbetsmiljöverket anges det inte i vilken del av verksamheten som händelsen har inträffat (såsom anpassad grundskola/grundskola), utan endast på vilket arbetsställe händelsen inträffat. Samma arbetsställe har i många fall både grundskola och anpassad grundskola vilket gör att det inte går att särskilja händelser mellan grundskola och anpassad grundskola på ett tillförlitligt sätt i statistiken. En tillförlitlig fördelning skulle kräva en manuell granskning.

Kopplat till läsåret 2023/2024, då det totalt anmälts 36 händelser, har det i majoriteten av fallen varit elever som utsatt personal för hot om våld eller våld. Dessa händelser har inträffat såväl under pågående undervisning i klassrum/lektionssal, på väg till/från skolgård i anslutning till rast, på skolgården under rast eller i övriga miljöer såsom kapprum/hall eller korridor/trapphus.

Det förekommer några fall av externa hot riktade mot person eller skola. Det förekommer även några fall där det endast är elever som har utsatt varandra för allvarligt våld, utan att personal har kommit till skada.

Hur många fall av sjukskrivningar har skett till följd av hot och våld i Stockholm under 2023 och hittills 2024? Fördelat per grund- och gymnasieskola, anpassad grund- och gymnasieskola?

Sjukskrivning registreras inte på ett sätt så att det går att ta fram uppgifter om orsaker till sjukskrivningar. Det är därför inte är möjligt att få ut statistik gällande hur många sjukskrivningar som har skett till följd av hot och våld. Det kan också finnas komplexa orsakssamband vid sjukskrivningar som gör att det är svårt att få fram relevanta underlag för att besvara frågan.

Hur många skyddsstopp har skett i Stockholms skolor under 2023 och hittills 2024? Fördelat per grund- och gymnasieskola, anpassad grund- och gymnasieskola?

Skyddsombudsstopp (arbetsmiljölagen 6 kap 7 §) är en åtgärd ett skyddsombud kan vidta om personen bedömer att det föreligger en omedelbar och allvarlig fara för arbetstagares liv eller hälsa. Det kan till exempel handla om en händelse, arbetsmoment eller maskin på arbetsplatsen som skapat en allvarlig och omedelbar fara.

Under 2023 har fyra skyddsstopp verkställt inom grundskolan, ett under vårterminen och resterande tre under höstterminen. Det skyddsstoppet som lades på en grundskola under vårterminen 2023 prövades av Arbetsmiljöverket som beslutade att arbetet kunde fortgå. Under 2024 har ett skyddsstopp lagts inom grundskolan. Av de skyddsstopp som har lagts rör majoriteten utåtagerande elever i grundskolan (ej anpassad grundskola). I ett fall gäller skyddsstoppet en elev i särskild undervisningsgrupp.

En av händelserna har ingen koppling till våld eller hot om våld, utan handlar om risker i den fysiska arbetsmiljön i anslutning till skolkökets verksamhet då en mathiss gått sönder. Ett skyddsstopp gällde inte utåtagerande elev utan handlade snarare om ett stämningssläge/en gruppsituation som uppstod på skolgården där det ska ha varit låg bemanning. Två av skyddsstoppen har i nära anslutning till att de lades tagits tillbaka utifrån dialog mellan ledning och skyddsorganisation gällande åtgärder kopplat till den aktuella situationen.

Konsekvenser för barn och barns rättigheter samt jämställdhet

Då ärendet är svar på några frågor i en skrivelse gör utbildningsförvaltningen ingen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barn och barns rättigheter.

Förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör
Utbildningsförvaltningen

Petra Nergårdh
Avdelningschef
Utbildningsförvaltningen

Bilaga

Skrivelse från Andréa Hedin m.fl. (M) och Jan Jönsson (L) om hot och våld i skolan

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Lena Holmdahl, Utbildningsdirektör	2025-01-14